

ZAKAJ ŠPORTNA DVORANA IN NE KABINET?

Večji pokriti športni objekt v vzhodnem delu Ljubljane smo načrtovali več kot desetletje, vedno pa so se našli »objektivni« vzroki, da do realizacije projekta ni prišlo. Med tem so se gradili športni objekti v vseh delih Ljubljane, tudi občine Moste-Polje, a vedno z izgovorom: »Še to, potem je na vrsti dvorana v POLJU«.

Športni objekt bo namenjen tako šolski mladini in dejavnostim društev in klubov vrhunskega ter tekmovalnega športa kot tudi športni rekreaciji in drugim družabnim prireditvam.

Dvorana teritorialno pokriva 7 krajevnih skupnosti (in ne le ene, kot bi nekateri želeli prikazati): Vevče/Kašelj, Zalog, Zdobrova/Sneberje, Novo Polje, Zadvor, Sostro, Besnica in Polje, kjer prebiva prek 25.000 prebivalcev. Po vseh standardih in priporočilih območje s toliko prebivalci (občine Domžale, Zalec, Izola) potrebujejo takšen večnamenski družbeno-športni objekt. Predlog sedanje lokacije je gotovo primeren in geografsko skoraj v središču območja, ki mu bo namenjen.

K odločitvi, da športno dvorano vendarle zgradimo, je gotovo veliko prispevala športna aktivnost prebivalcev tega dela Ljubljane. O tej priči 16 aktivnih športnih društev s preko 1600 člani. Zdaj so vse dejavnosti klubov in društev omejene na toplejše mesece v letu, zato bi takšen objekt pomenil veliko vzpodbudo za razvoj kakovostnega športa v tem delu Ljubljane.

S pridobitvijo športnih površin v novi dvorani, če ob tem ne bomo izgubili niti m² doslej uporabljenih pokritih površin, bi se naše območje približalo povprečju občine in mesta. Zato je vsako negativno stališče ali pomislek ob gradnji sprenevanje in nevednost o pomembnosti športne aktivnosti za zdravje ljudi, ali pa lokalna zaplankanost, strankarska nevoščljivost ali... Vse krajevne skupnosti tega območja morajo biti enotne v zahtevi za graditev tega objekta, ob tem pa se tudi aktivno vključiti v iskanje najboljših rešitev.

A. C.

Prijetne praznike in srečno novo leto

DEJAVNOST KARITAS V ŠTEPANJI VASI

Župnijska Karitas Štepanja vas stopa v tretje leto in njena dejavnost je že kar obsežna.

Pred dvema letoma na prvo adventno nedeljo je pod vodstvom župnika p. Gabrijele nekaj Štepancev osnovalo to dobrodelno organizacijo. Tako smo se vključili v veliko svetovno družino ljudi, ki so pripravljene pomagati bližnjemu v stiski. Ob obletnici je bil med nami predsednik Ljubljanske škofijske Karitas g. Stane Kerin, ki nam je povedal nekaj vzpodbudnih besed k naši prizadevnosti. Povzete njegovega predavanja bi lahko strnili v nekaj stavkov. »Karitas je privlačna sila krščanstva,

ki trka na vest kristjana in vseh ljudi dobre volje. Prilika o usmiljenem samarjanu nas opozarja na vsakdanje stiske, nesreče ljudi, mimo katerih ne smemo hoditi z zaprtimi očmi. V pismu sv. Jakoba beremo, da je vera brez del mrtva. Oznanjevanje in liturgija bi morala voditi v konkretno služenje. Danes moramo biti odprti za stisko drugih toliko bolj, kolikor bolj se krepi individualizem – po pravilu: jaz se pobrigam zase, drugi naj se zase. Karitas ni v tem, da gradimo takšne in drugačne domove. Stiske ljudi je potrebno odkrivati izven njih in tam najti svojega bližnjega.«

Med nami so socialno ogroženi, invalidi, ostareli, begunci, klošarji, narkomani, alkoholiki, ki potrebujejo našo pomoč. Ne-

kateri pridejo sami po pomoč, so pa pomoči potrebni tudi taki, ki si ne upajo potrkati na vrata Karitas. Pomoč naj dobi vsakdo, ki je v stiski. Do danes so se vedno našli dobri ljudje, ki so prispevali toliko hrane in obleke, da ni nihče od potrebnih odšel praznih rok. Mesečno prosijo za pomoč od 50 do 70 družin. Do decembra je bilo izdano prek 9000 kg hrane in čistil. Pri p. kapucinih in Marijinih sestrah se vsak dan hrani okoli 30 klošarjev, delni prispevek zanje prispeva Karitas. Pomoč v obliki instrukcij dobijo učenci osemletke, ki ne morejo plačati dodatnega šolanja. Stalna akcija zbiranja knjig omogoča učencem šolske knjige dobiti brezplačno. Karitas skuša pomagati ostarelim in bolnim na

domu. Tudi v Domu starejših občanov potrebujejo našo pomoč, naš obisk, prijazno besedo, saj imajo prek nas stik z našo skupnostjo in širnim svetom. Družinam, ki ne morejo plačevati mesečnih računov skušamo pomagati tudi finančno, zato smo odprli žiro račun Župnijske Karitas: 50100-620-133 05 1140116-644951. Karitas si prizadeva vrniti brezdomcem (klošarjem) dostojanstvo, zato jim nudi obleko, striženje in umivanje. Za preureditev bi rabili nekaj denarja, materiala ali izvajalca. Potreba je veliko, zato tu velja vabilo vsem tistim, ki bi radi pomagali, se s tem rešili tudi svoje osamljenosti, naj se pridružijo Župnijski Karitas. Prijavite se lahko v župnijski pisarni, po telefonu 455-712, ali pa ob uradnih urah, ko se izdaja pomoč ob ponedeljkih in sredah med 17. in 18. uro v Župnijskem domu v kletnih prostorih.

MIRKO KOVAČ

ŠPORTNA DELAVNICA

ŠPORTNO DRUŠTVO POLJE je v letu 1993 začelo novo športno-reaktivno dejavnost za predšolske otroke. Skupaj s ŠPORTNO ZVEZO SLOVENIJE in Mestnim sekretariatom za šport je pripravilo projekt ŠPORTNA DELAVNICA – PRVI KORAKI V ŠPORT. To je celovit in prijeten športni program, namenjen otrokom od 3 do 7 leta starosti. Zasnovan je tako, da nudijo podlago za nadaljnji športni razvoj in vključevanje v posamezne športne šole (nogomet, košarka, atletika itd.), otrokom pa posreduje tudi temeljna športna znanja in spretnosti, ki jih zahteva vsestranska gibalna usposobljenost.

Program se odvija dvakrat na teden v skupinah s po največ 10 otroki, ki jih vodijo usposobljeni športni učitelji, pri delu pa uporabljajo športne rekvizite, prilagojene tej starostni skupini – mini koš, mini gol, mini odbojkarško mrežo in posebne mehke žoge.

Namen programa je otroke naučiti kar največ »športa« v najkrajšem času in na kar se da lahek način. Cilji, ki jih želimo v tem prjektu doseči, so merljivi, zato uporabljamo katalog znanj, ki jih udeleženci na koncu programa osvojijo in obvladajo.

Program uspešno teče v Športnem domu v Polju in na Osnovni šoli v Zalogu. Spromladi bomo drugi del programa ponudili tudi drugim zainteresiranim v našem okolju.

A. C.

PRAZNIČNI DNEVI SE BLIŽAJO

December je mesec, ko se ljudje vsaj malo in na skrivaj pripravljamo na praznovanje božiča in malo kasneje – novega leta. In kaj bomo počeli te dni? Eni bodo odpotovali, drugi bodo ostali doma, oboji pa bodo spili kozarček ali dva ter obdarovali svoje najbližje. Svoje občutke ob bližajočih se praznikih nama je zaupalo tudi nekaj ljudi iz Doma za starejše občane Moste-Polje.

Sonja Peroša, 64 let: Predvsem se veselim zabave, ki jo vsako leto za silvestrovo pripravimo v domu. Pojedli in popili bomo kaj dobrega, ter

poslušali prijetno glasbo, saj bodo letos pri nas nastopili Beneški fantje. Za božič pa se najverjetneje ne bo dogajalo nič posebnega.

Helena Blejec, 89 let: Praznikov se že sedaj izredno veselim, saj le-ti zelo popestrijo naš vsakdan. V domu imamo

pevski zbor, pri katerem tudi sama pojem. Za božič in silvestrovo bomo gotovo kaj zapeli. Izdali bomo tudi svoj časopis za katerega sem že napisala prispevek.

Štefan Mlinarič, 24 let, telefonist: Tudi jaz bom letos silvestrovo preživel tukaj – delavno. Tu bo ta dan sigurno bolj veselo, kot ponavadi, bo pa tudi veliko bolj prazno, saj bo veliko ljudi odšlo k sorodnikom. Prihajajoči prazniki so idealna prilož-

nost, da si vzameš več časa za pogovor z ljudmi, ki so vsak dan okoli tebe, jih vzpodbudiš in jim tako polepšaš dan.

Štefan Šplajt, 63 let: Zame praznični čas ni nič posebnega. To bodo dnevi, kot vsi

drugi: Obiskali me bodo sorodniki – hčerka in brat, ki pa me že tako zelo pogosto obiskujejo.

zdravje in sploh vse, kar nas trenutno pesti. Za božič imamo v domu mašo, obdarujemo se, predvsem pa smo nasmejani dobre volje.

I. S.

VSEM STANOVALCEM DOMA ZA STAREJŠE OBČANE MOSTE-POLJE ŽELI UREDNIŠTVO NAŠE SKUPNOSTI VESEL BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO.

Zalog je zadnje naselje ravninskega dela naše občine, preden se zoži v dolino Save in v tesni, ki se začnejo pri Dolskem. Ob imenu tega kraja se spomnimo železniške ranžirne postaje, žitnega silosa ali Emone-mesne industrije. Iz preteklih let in časov plovbe po Savi pa se spomnimo rečnega pristanišča, ki je bilo končna in začetna postaja in obenem največje pristanišče, ki je imelo tudi velika skladišča in vsakovrstne urade.

Zalog – s pravim slovenskim imenom, a zapisanim v gotici – se omenja že leta 1336. Pozneje, v zvezi s prodajo hube v Kašlju in Zadvoru, je bila zapisana nemška oblika imena, Salloch. Verjetno pa je to ime obstajalo tudi že prej.

Zalog je prav gotovo skozi vso zgodovino slovenskega ozemlja imel pomembno gospodarsko vlogo. Dajali sta mu jo Ljubljana in Sava kot plovni reki, saj drugih poti ni bilo ali pa so bile zelo otežene in nevarne. Tako zasledimo potovanje po Ljubljani in Savi že v pripovedi o Jazonu in Argonavtih iz drugega stoletja pr. n. št. Tudi stari Rim je te poti veliko in pogosto uporabljal. Da bi zavaroval svoje koristi, je postavil utrdbo na posestvu, kjer se danes reče pri Ruglju.

Poselitve slovenskega ozemlja je sprva gotovo (zavrila) potovanja in trgovino po rekah. Toda že v 10. in 11. stoletju je pomen obek rek tako narasel, da je Zalog postal zanimiv tudi za deželne glavarje Spanheime, saj so tu postavili svojega ministeriala, ki je skrbel tako za posestava kakor za trgovino, ki se je začela po rekah naglo razvijati.

Grad na Kašeljskem hribu (lastijo si ga vasi Sostro, Kašelj, Zalog in Podgrad) je leta 1015 postavil Ortolf II. Scharffenberg in s tem za dolga stoletja utemeljil gospostvo Scharffenberg (Osterberg, Sostro), ki je zajemalo kraje pod njim. Skozi čas so se njegovim lastnikom pogosto menjavali – zaradi smrti, prodaj, zamenjav ali

daritev cerkvi in samostanom. Gospostvo se je drobil, pa zopet sestavljalo in spet drobilo, dobivalo druge gospodarje, odvisno tudi od sposobnosti gospodarja.

Velik obseg je gospostvo imelo za časa Gallenbergov v 16. stol., ko so ga v celoti obnovili in mu dodali celo nove dele, toda le za kratek čas, saj je Aleksander Gallenberg v Dolu zgradil nov grad, stari osterberški pa je začel propadati. To je bil čas, ko so se graščaki in plemiči dokončno začeli seliti v doline in mesta. Lastniki posestev in zemlje so se hitro menjavali. Že v 15. stoletju, posebno pa še v 16. tu zasledimo že ljubljanske meščane, cerkvene ređe, bratovščine, pa tudi Šentpetersko cerkev, h kateri je Zalog sodil do leta 1783. V 12. stoletju se v Gostinci omenja celo lovska huba (kmetija) kot ena redkih tovrstnih hub. Kasneje pa zaradi potreb trgovcev celo hospic (gostišče).

Največji pomen pa je kraju dajalo le pristanišče. Cest srednji vek ni poznal, bile so le tam, kjer ni bilo poti. Vodnim potom pa je dajal izreden pomen, saj se je po njih lahko odvijala trgovina, pa tudi prevoz vojaštva za Vojno krajino je potekal po njih. Iz Ogrske in Slavonije so v Italijo vozili živino, žito, kože, hrastov les in drugo, nazaj pa železo in železne izdelke, zlasti kose (ki so bile zaščiteni), blago, med, medicino, meransko steklo, luksuzne izdelke, pohištvo, sol in še marsikaj. Tu so bila velika skladišča, pa carinski in drugi uradi. Med trgovci z mednarodno trgovino zasle-

dimo tu Janeza Khisla (16. stol.) kot enega najbogatejših ljudi v tedanji Avstriji. Vsi vladarji so podpirali takšno trgovino, posebno še Marija Terezija (1717–1780), ki je izdala celo poseben patent, v katerem je predpisala posodobitev plovnih poti in pristanišče. Eno zadnjih večjih posodobitev je pristanišče v Zalogu doživelo leta 1775 po načrtih, ki jih je izdelal učenec slavnega jezuita Gruberja, Šemrlj.

Po umiritvi vojn s Turki v 18. stoletju je trgovina po Ljubljani in Savi spet izredno oživela, saj sta tedaj Ita-

ZALOG

lija in Avstrija imeli orientalskemu Balkanu kaj ponuditi; posebno v tehničnih in luksuznih stvareh ga je pač močno prekašala.

Napoleonove vojne in prihod Francozov na Kranjsko so trgovino (zaradi celinske zapore) skoraj v celoti zatrli. Vseeno pa so tu Francozi leta 1811 ustanovili občinski okoliš, ki je obsegal 16 vasi in je bil med največjimi. Ni pa trajal dolgo, saj so Francozi odšli že leta 1814. Iz tistih časov se ljudje spominjajo dogodka ob zadnjih bojih, ki so tu potekali med Avstrijci in Francozi. Avstrijci so se utrdili na desnem bregu Ljubljane, na Kašeljskem hribu, od koder so obstreljevali Francoze ter s prevaro in pomočjo gostilniške natakariče ubili francoskega višjega častnika. Po odhodu Francozov je bila leta 1817 izvedena nova upravna razdelitev in Zalog je

z njo izgubil nekaj pomena. Vodna pot pa je znova oživela, z njo tudi kraj. Ljudje iz Zaloga in okoliških vasi so delali sami ali pa z živino pri vleki ladj in prevozih blaga iz Zaloga v Ljubljano in pristanišče Breg nad Ljubljano.

Tehnika se je po izumu parnega stroja silovito razmahnila in prebila tudi v Avstrijo. Leta 1826 je v Angliji stekla prva železnica, iz Dunaja v Celnje pa je prišla leta 1846. Samo vprašanje časa je bilo, kdaj bo prišla tudi v Ljubljano. Leta 1849 je »hlapon« zapihal skozi Zalog in naznanil novo dobo. Vodni promet je začel naglo upadati. Zadjaladja je tod plula leta 1856 in še ta se je neslavno potopila in tako sklenila obdobje, ki je trajalo več kot 2.000 let.

S postavitvijo železniške in pozneje še ranžirne postaje se je tu začelo razvijati delavstvo, ki je bilo za vevskim v okolici najštevilnejše. Velik pomen je postaja imela med prvo svetovno vojno, ko je tu Avstrijska vojska postavila glavno zaledno postajo za potrebe soške fronte. Že za časa vojne, posebno pa še po njej se je tu naselilo večje število primorskih Slovencev, ki so bežali pred vojno, pozneje pa zaradi pritiska italijanske iridente. Ti ljudje so v te kraje vnesli nekatere spremembe, med drugim tudi v prehrano (polenta, testenine) in oblačenje.

Druga svetovna vojna je po Zalogu udarila z vso silo, posebno od poletja 1944 dalje. Postaja je bila cilj 32 letalskih napadov, v katerih je bila skoraj v celoti uničena. Zaradi bombardiranja se je v tem času značilno izselilo veliko družin.

Pred vojno sta bili v Zalogu dve znani gostilni. Pri Gradišku in Pri Cirlu, ki pa sta bili po vojni ukinjeni.

Delavstvo se je kulturno udeleževalo v številnih društvih, v čitalnici pri Sokolu, v društvih Vesna in Svoboda, Vzajemnosti in Gasilskem društvu. Zaradi bližine železnice in pogostih potovanj so bili ljudje tu dosti bolj izobraženi kot drugod.

Tu je bila doma Dragojila Milek (1850–1889), učiteljica in pesnica, ki je službovala v Kobaridu, kjer se je spoznala s Simonom Gregorčičem. Ta ji je posvetil več pesmi, predvsem pa Planinsko rožo. Za Frana Erjavca je Dragojila zbiralala ljudske izraze za favno in floro. Po krivici je v domačem kraju preveč pozabljena.

Od tod je bil tudi Ivan Perdan (1837–1899), gospodarstvenik in narodnoobrambni delavec, tu je kot postajni načelnik služboval pesnik Ivan Resman (umrl 1905). Zalog je opisoval več piscev, posebno po vojni, več pa je tudi zbiratelj zgodovinskih pričevanj.

Založani so že julija 1941 ustanovili partizansko grupo, ki je kot prva v Sloveniji 16. julija v Besnici ubila nemškega vojaka, čeprav se je vsa povojna leta praznoval dan vstaje slovenskega naroda na drug datum, ki v bistvu ni imel ničesar s tem.

Leta 1869 – tedaj je bilo ljudsko štetje – je imel Zalog 351 prebivalcev, leta 1991 pa jih je v krajevni skupnosti Zalog živelo 4419. Večina prebivalstva živi v naselju, zato je nekdanjo podobo popolnoma izgubil in starega Zaloga ni več moč spoznati. Poselili so ga številni prišleki iz južnih republik nekdanje Jugoslavije, ki so se tu zaposlovali na železnici ali pa v novo nastajajoči industriji. Na cesti je slišati neslovensko govorico, ki domačine zelo moti, ustvarja pa tudi napetosti.

EDVARD SVETEK (se nadaljuje)